

ENY
GORNITZKY

GORNITZKY

בטיחות בעבודה

סיכום שנת 2024 וניתוח מגמות לקראת שנת 2025

בפתח שנת 2025, אנו מתכבדות להציג בפניכם סיכום של תחום הבטיחות בעבודה לשנת 2024 ומבט קדימה אל המגמות הצפויות בשנה הקרובה.

בימים האחרונים פרסם מינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית את דוח הסיכום השנתי שלו (להלן: "דוח המינהל"), אשר מצביע על ירידה של 20% בכמות העובדים שנהרגו בתאונות עבודה בשנת 2024 בהשוואה לשנת 2023. הרקע לירידה נעוץ, ככל הנראה, במלחמת "חרבות ברזל" והצמצום המשמעותי בפעילות באזורים רבים בעקבותיה. עם זאת, המגמה לפיה רוב תאונות העבודה הקטלניות נרשמו בענף הבנייה עודנה נמשכת.

עוד עולה מדוח המינהל, כי בשנה החולפת בוצעו 22,963 ביקורי פיקוח בבנייה, תעשייה וחקלאות, בדומה למספר ביקורי הפיקוח בשנת 2023 (בשים לב כי הפעילות בדרום ובצפון צומצמה בעקבות המלחמה), לצד עליה של 5% בהטלת צווי בטיחות ושיפור בהשוואה לשנה הקודמת.

ניתן לראות ביטוי בנתוני הדוח גם למדיניות הגברת האכיפה של מינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית, המדווח על 90 מבצעי אכיפה שעיקרם בענף הבנייה, 20 תיקי חקירה שנפתחו בעקבות תאונות חמורות ו-13 כתבי אישום שהוכנו, זאת לצד אכיפה מנהלית בדמות הטלת עיצומים כספיים ושלילת סמכויות של בעלי תפקידים בבטיחות.

עם החזרה ההדרגתית במשק לפעילות סדירה ושגרתית, אנו עדים להמשך המגמה המבקשת **להרחיב את מעגל האחריות לבטיחות בתחום הבטיחות בעבודה** ולהקנות לרשויות **סמכויות אכיפה נוספות**, המתבטאת בשורת צעדים:

1. חקיקה

א. טיוטת תקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בניה) (תיקון)

בחודשים האחרונים מצויה על שולחנה של ועדת העבודה והרווחה בכנסת הרפורמה המוצעת בתקנות הבטיחות בעבודה בענף הבניה שיזם משרד העבודה. הדיון בטיטות התקנות צפוי להמשיך להתקיים גם במהלך שנת 2025, ועיקרי התיקון המוצע עוסק במספר נושאים מהותיים:

- **חובת מזמין העבודה** – התיקון מרחיב את אחריות המזמין לבטיחות, כך שזה יחויב למנות בעל תפקיד מטעמו אשר אמון על הבטיחות ("בקר בטיחות") ולהעמיד אמצעים למתן מענה לסיכונים הבטיחות שבקר הבטיחות יאתר; לוודא קיומה של תכנית בטיחות מאושרת, ולעגן את המשאבים ליישומה בהסכם עם מבצע הבניה. כך, וככל והתקנות יאושרו יהיה בכך כדי להטיל חובות משמעותיות (גם כלכליות), על יזמים מזמיני עבודה.
- **שינוי במארג בעלי התפקידים באתר** – מוצע כי תפקיד מנהל העבודה יוגבל לפיקוח על הבטיחות בעבודה בלבד מטעם מבצע הבניה, תוך איסור על העסקתו בתפקידי ביצוע אחרים (בניגוד למקובל כיום). באתרי בניה גדולים, ששטחם מעל 15 אלף מ"ר ימונה לראשונה גם "מנהל אתר" אשר יהא עליו לערוך בקרת סיכונים באתר אחת לחודש לפחות, בקרה על קיום ההדרכות באתר ולדווח על סיכונים שאינם קבילים למבצע הבניה ולמזמין.

כפי שעולה מדוח המינהל, התקנות צפויות להיות מאושרות בשנה הקרובה. לפיכך אנו שבות ומציעות לחברות יזמיות ולכל גורם המתקשר עם קבלנים לביצוע עבודות בניה לבחון את משמעות טיוטת התקנות בהקשרים הנוגעים אליו ואת ההשלכות האפשריות על פעילותו על מנת להיערך כראוי ובזמן במסגרת תכניות העבודה.

ב. פרסום טיוטת תקנות מסירת מידע והדרכת עובדים

תיקונים המתייחסים לאפשרות להעביר הדרכות באופן מקוון במקומות מסויימים; הוספת הוראת שעה בנוגע להכשרה בסיסית של עובדים זרים בענף הבניה ועוד.

2. הקמת רשות בטיחות ובריאות תעסוקתית לאומית

הועדה הבין-משרדית לצמצום תאונות עבודה ועדכון גמלת נפגעי עבודה הגישה את מסקנותיה לשר העבודה ולשר האוצר בימים האחרונים. צוות הוועדה המליץ על הקמת **רשות בטיחות ובריאות תעסוקתית לאומית** אשר תבוסס על שלושה תחומים מרכזיים – אכיפה, מניעה וחדשנות. רשות זו עתידה לאחד את פעילות מינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית והמוסד לבטיחות וגיהות. במסגרת הדוח עלו, בין היתר, גם ההמלצות הבאות:^[2]

- **הסמכה מקבילה להיבטי פיקוח ואכיפה** (דוגמת איגודי ערים סביבה) – הומלץ למנות מפקחים, למשל מקרב איגודי ערים סביבה, לפיקוח על היבטי בטיחות במפעלי תעשייה ובניה.
- **שילוב רשויות מקומיות בהבטחת שלום הציבור הסובב אתרי בניה;**
- **עיגון אפשרות של "תכנית אכיפה עצמית" וולנטרית והטמעתה במדיניות פיקוח, אכיפה ומניעה** – הומלץ כי תפותח ותתוקף משפטית 'תכנית אכיפה עצמית' בעלת קריטריונים מובחנים שמעסיק יוכל להחליט להחיל על עצמו באופן וולנטרי.
- **כלי אכיפה מסוג "הסכם אכיפת בטיחות" בין מעסיקים לגוף שיוקם** – תיקון מוצע לחוק ארגון הפיקוח על העבודה באופן שיאפשר לרגולטור לעשות שימוש ב"הסכם אכיפת בטיחות" כחלופה להעמדה לדין ותביעות המוגשות על ידי המדינה כלפי עסקים וארגונים, בשל הפרות בטיחות ובריאות לעובדים.
- **תיקון תקנות הממונים על הבטיחות בעבודה** – שינוי חובת מינוי הממונה בענפים עתירי סיכון (כגון, ענפי תעשייה, בניה וכד'); העלאת דרישות הסף לממונה (השכלה וכשירות נדרשת); השתלמויות בבריאות תעסוקתית ועוד.
- **תמריצים למעסיקים "בטוחים"** – פרסום מדרג מעסיקים "בטוחים" שישקף לציבור את רמת הבטיחות במקום עבודתם בשנה החולפת והענקת מענקים כספיים למעסיקים שיצליחו להפחית באופן משמעותי את תאונות העבודה.

3. פסיקה

בעניין **תייסיר א.ט בניה ופיתוח בע"מ**^[3], נפל עובד מתבנית אלומיניום שטיפס עליה לצורך בניית פיגום. העובד טען כי מעולם לא קיבל הדרכה לעבודה בגובה וכי לא סופקו לו אמצעי טיפוס מתאימים לצורך בניית פיגום. החברה לא הציגה אסמכתאות כי אכן נעשו הדרכות או שסופק לעובד ציוד מגן. בית המשפט פסק כי האחריות המלאה לתאונת העבודה רובצת לפתחו של המעביד, שנשל בחובותיו הבסיסיות להבטיח סביבת עבודה בטוחה לעובדיו. בית המשפט הדגיש כי המעביד אינו יוצא ידי חובתו אך מעצם אספקת אמצעי המיגון והעברת הדרכות, **אלא עליו גם לפקח על ביצוע ומילוי כראוי של ההנחיות ולהבטיח שימוש נאות באמצעי הבטיחות**, מתוך הנחה שהעובד עלול להתרשל. המעביד אינו רשאי להניח כי העובד ינקוט מיוזמתו מאמצעי למניעת תאונות ועליו ליצור סביבת עבודה שתקשה על התרשלות העובד. פסק הדין מדגיש את חשיבות תיעוד ההדרכות והצורך בפיקוח מסודר אודות מילוי נהלי החברה.

בעניין **מאיר בייגל**^[4], בזמן ניקוי מכונה להכנת בצק, נתפסה ידו של העובד במכונה, שעבדה באותה עת, ונמעה. בית המשפט פסק כי המעסיקה התרשלה בכך שלא התקינה אמצעי מיגון מתאימים במכונה. לאחר התאונה הוספו מגנים למניעת הכנסת ידיים, ובשל כך קבע השופט כי פעולות אלו ממחישות שלא ננקטו מספיק אמצעי זהירות קודם לכן ואילו היו מותקנים המגנים קודם לאירוע, התאונה הייתה נמנעת. **פסק הדין מדגיש את חובת המעסיק להקדים תרופה למכה ולזהות את הסיכונים מראש ולא להמתין לקרות תאונה.** יצוין עם זאת, כי מאחר שהעובד היה מפעיל המכונה תקופה ממושכת והכיר את אופן פעולתה ותכונותיה, יוחס לו אשם תורם בשיעור של כ-20%.

[2] רשימה זו אינה מהווה את כלל ההמלצות שעלו במסגרת הדוח. המלצות נוספות ברשימה מתייחסות למחלות המקצוע, ביטול הכרה בתאונות בדרך לעבודה תוך שמירה על זכויות נפגעים, שיפור תהליכי הדיווח ועוד.

[3] ת"א (שלום חי') 13389-08-21 פלוגי נ' תייסיר א.ט בניה ופיתוח בע"מ (נבו 30.10.2024).

[4] ת"א (שלום כ"ס) 9474-08-19 פלוגי נ' מאיר את בייגל תעשיות בע"מ (נבו 28.12.2024).

העדכונים שסקרנו לעיל, ובמרכזם שני המהלכים המשמעותיים בדבר טיוטת תיקון תקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בניה) והמלצות הועדה הבין משרדית, עתידים להמשיך את מגמת הרחבת האחריות הפלילית והמנהלית של תאגידים ונושאי משרה בתחום הבטיחות בעבודה. מהלכים אלו מדגישים ומגבירים את הצורך בבחינת מערכי הבטיחות הקיימים בחברות והתאמתם לשינויים העתידיים לחול.

המלצתנו היא לפעול כבר כעת ולנקוט באמצעים פנים-ארגוניים שיוכלו להסדיר, לטייב ולרענן את מערך הבטיחות בתאגידים ולהתאימם בצורה מושכלת למגמות שבחקיקה ולהיערך לקראת הבאות על ידי אימוץ נהלים, מנגנונים מתאימים וכן תכנית אכיפה פנימית בתאגיד בתחום הבטיחות בעבודה, מתוך מטרה להבטיח את שלום העובדים, לחזק את המחויבות לשמירה על סביבת עבודה בטוחה ולהביא לצמצום החשיפות הפליליות והמנהליות הקיימות לתאגיד ולנושאי המשרה בהקשרים אלו.

נשמח לסייע בכל סוגיה המתעוררת בקשר עם עדכון זה.

קצת על תחום בטיחות בעבודה

בשנים האחרונות חלה עלייה בתאונות העבודה הקטלניות בישראל ובייחוד בענף הבניה. לצד זאת מתחזקת מגמת הגברת האכיפה והפיקוח והרחבת האחריות המוטלת על התאגיד ונושאי המשרה בו, במישור הפלילי והמנהלי כאחד – מהגשת כתבי אישום ועד להליכים מול רשם הקבלנים.

לירון קרס
שותפה

lironka@Gornitzky.com

הילה שמעון
שותפה

hilas@Gornitzky.com

*עדכון זה נועד לספק מידע כללי ותמציתי בלבד. והוא אינו מהווה ניתוח מלא או שלם של הסוגיות הנידונות, אינו מהווה חוות דעת משפטית או ייעוץ משפטי ואין להסתמך עליו.

GORNITZKY

T H E R E I S A L W A Y S A W A Y

www.gornitzky.com

גורניצקי ושות', עורכי דין
מגדל ויתניה תל אביב, החרש 20 ת"א
מיקוד: 6761310 | דוא"ל: office@gornitzky.com
טל: 03.7109191 | פקס: 03.5606555